

Liite Bilaga 1

Vastaus nuorisovaltuuston aloitteeseen pääkirjaston työrauhan takaamiseksi / Svar på ungdomsfullmäktiges initiativ för att garantera arbetsro i huvudbiblioteket

Valmistelijat / Beredare: kirjastopalvelupäällikkö / servicechef för bibliotekstjänsterna Lea Kuusirati, nuorisopalvelupäällikkö / chef för ungdomstjänster Mia Liljeberg, toimialajohtaja, arki ja vapaa-aika / sektordirektör, vardag och fritid Jukka Pietinen, etunimi.sukunimi(at)sipoo.fi

Taustaa

Sipoon pääkirjasto Nikkilässä sijaitsee suurten koulukeskusten vieressä. Lisäksi kirjastorakennus on esimerkiksi busseja odottaville ainoa sisätila pysäkkien lähetyillä. Kun koulupäivä päättyy, kirjastoon on helppo tulla odottamaan nuorisotalon aukeamista, harrastusten alkamista tai vanhempien kotiin tuleamista. Lasten ja nuorten suuri määrä kirjastossa aiheuttaa levottomuutta ja rauhattomuutta kirjastotilassa ja vaikeuttaa näin esimerkiksi luku- ja työskentelyrauhan saamista etenkin iltapäivisin ja alkuillasta.

Lasten ja nuorten käytös on muuttunut yhä levottomampaan suuntaan julkisilla paikoilla, ja tämä on näkynyt myös Pääkirjastossa Nikkilässä. Asiakaspalautetta on tullut säännöllisesti nuorten aiheuttamasta häiriöstä ja huolestuneilta vanhemmilta myös palautetta siitä, etteivät heidän lapsensa uskalla tulla kirjastoon lukemaan. Kirjaston henkilökunnan keinot saada tilannetta järjestykseen ovat rajalliset ja näin suuren joukon ollessa kyseessä myös riittämättömät. Ongelman jatkuttua pitkään, henkilökunnan työhyvinvointi on kärsinyt ja vaihtuvuuttakin on jo ollut.

Kirjasto on yleinen paikka ja lain mukaan sen on oltava käytettävissä ja saavutettavissa kaikille. Yleisen paikan valvonnassa sovelletaan järjestyslakia. Kirjaston henkilökunta ei voi poistaa huonosti käyttäytyviä asiakkaita, ainoastaan pyytää poistumaan. Häiritsevästi käyttäytyvä asiakas on tervetullut uudelleen heti kun kirjasto on taas auki, yleensä seuraavana päivänä. Kärjistyneissä tilanteissa poliisi kutsutaan paikalle.

Kirjastolaissa on määritelty määräaikainen kirjastokohtainen käyttökielto. Käyttökiellon voi määrätä vain kunnan valtuuttama viranhaltija. Sipoossa hallintosäännön päivityksen yhteydessä 2023 kyseiseksi viranhaltijaksi on valtuutettu kirjastopalvelupäällikkö. Aikaisemmassa hallintosäännössä mainintaa käyttökiellosta ei ole ollut, eikä sitä ole Sipoossa sovellettu. Kirjaston henkilökunta ei voi asettaa käyttökieltoa ja usein käyttökiellon esteenä on nuorten tunnistaminen. Kunnan johtoryhmä on linjannut, ettei yksityisyyden suojan vuoksi valvontakameroita voi käyttää tunnistamistarkoitukseen.

Asiaa koskeva lainsäädäntö

Kirjastolaki: Yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Yleisen kirjaston käyttäjän on käyttydyttävä kirjastossa asiallisesti. Kirjaston toiminnan häiritsemiseen ja turvallisuuden vaarantamiseen sovelletaan järjestyslakia ([612/2003](#)).

Kunta voi asettaa kirjaston käyttäjän määräaikaiseen kirjastokohtaiseen kirjaston käyttökieltoon, jos kirjaston käyttäjä 13 §:ssä säädetyn vastaisesti toistuvasti ja olennaisesti aiheuttaa häiriötä kirjaston

toiminnalle tai vaarantaa sen turvallisuutta taikka vahingoittaa kirjaston omaisuutta. Käyttökielto voi olla enintään 30 päivää.

Tehdyt toimenpiteet

Nuorisopalvelut ovat tarjonneet apua kirjastossa. Esimerkiksi kevään 2023 aikana on järjestetty pop up -nuorisotila Topeliussalin aulassa ja kahvilatilassa ja vartija on ollut määräaikaisesti palkattuna kirjastossa samana vuonna. Nämä toimet eivät kuitenkaan täysin rauhoittaneet kirjastotilaa, ongelma on jatkunut. Vartijan uhmaamisesta tuli kunniakysymys ja poliisin kyydillä poistuminen oli ihailtava asia. Topeliussalin remontin valmistuttua pop up -nuorisotila lopetettiin ja kirjaston nuortenhuone otettiin uudelleen käyttöön syksyllä 2023.

Syksyllä 2023 kirjasto palkkasi aluehallintoviraston myöntämällä hankerahalla osa-aikaisen nuorisotyöntekijän, muokkasi uuden kirjastonhoitajan työnkuvaa enemmän kirjastossa tehtävään nuorisotyöhön painottuvaksi ja sai nuorisopalveluilta kirjaston ja nuorisopalveluiden yhteisen nuorisohjaajan kokonaan kirjaston puolelle tekemään nuorisotyötä. Kolmen nuorisotyöhön keskittyvän ammattilaisen avulla kevät 2024 oli jo edellistä vuotta rauhallisempi ja paremmin hallinnassa.

Nuorisopalveluiden kanssa tehtävän yhteistyön kautta on myös saatu selvitettyä häiriötä aiheuttavien henkilöiden tietoja ja huoltajien yhteystietoja riittävästi, jotta keväällä 2024 on pystytty ottamaan käyttöön kirjastolaissa määritelty käyttökielto. Kirjastopalvelupäällikkö määräsi ensimmäiset 30 vuorokauden pituiset käyttökiellot muutamalle toistuvasti ja oleellisella tavalla häiriötä aiheuttaneelle nuorelle. Prosessissa useampaa kuultiin ja kolme sai määräaikaisen käyttökiellon. Tällä oli suuri vaikutus myös muiden nuorten käytökseen kirjastossa kevään 2024 ajan.

Henkilökunnan työhyvinvoinnin tukemiseksi on käynnistetty laaja yhteistyö työterveyspalvelujen kanssa keväällä 2024 ja työtä jatketaan, kunnes hyvinvointi on palautunut hyvälle tasolle.

Tehtävät toimenpiteet

Kirjaston ja nuorisopalveluiden hyvä yhteistyö jatkuu ja kolmen ammattilaisen tiimi jatkaa työtään kirjastossa, kunnes uusi lasten ja nuorten toimintakeskus avautuu samaan kortteliin syksyllä 2024. Määräaikaisia käyttökielloja määrätään aloitetun linjan mukaisesti jatkossakin tarvittaessa.

Uusi lasten- ja nuorten toimintakeskus Wessman-talossa tarjoaa lapsille ja nuorille paikan oleskelun ja ajanviettoon. Nuorisopalveluihin palkataan kaksi uutta nuorisohjaajaa. Uuden lasten ja nuorten toimintakeskuksen tilaan on mahdollisuus saada sekä nuorempien että isompien ryhmät samanaikaisesti paikalle.

Tämä uudistus on oleellinen kirjaston toiminnalle, koska moni kirjaston nuorista haluaisi vain paikan missä olla, mutta heidän levoton olemisensä aiheuttaa kirjastoympäristössä häiriötä ja estää keskittymisen esimerkiksi opiskeluun. Uusi toimintakeskus mahdollistaa sen, että kirjasto voi keskittyä

omaa ydintehtäväänsä ja tarjota tilaa lukemiselle, opiskelulle, kohtaamisille, harrastamiselle, demokratialle ja kulttuurille.

Syksyn 2024 ja vuoden 2025 aikana muokataan sekä kirjaston että Wessman-talon toimintoja ja tiloja, jotta tavoite saavutetaan. Nikkilän alueen kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden palvelumuotoilu yhdessä lasten ja nuorten kanssa otetaan yhdeksi vuoden 2025 sitoviksi tavoitteiksi, jotta tavoiteltu muutos saadaan varmasti toteutettua ja kaikille lapsille ja nuorille mielekkäitä palveluja tuotettua.

Bakgrund

Sibbo huvudbibliotek i Nickby ligger nära de stora skolcentren. Dessutom är biblioteket den enda inomhusplatsen i närheten av hållplatserna för dem som väntar på bussar. När skoldagen slutar är det lätt för ungdomar att gå till biblioteket för att vänta på att ungdomsgården ska öppna, fritidsaktiviteter ska börja eller föräldrar ska komma hem. Det stora antalet barn och ungdomar i biblioteket skapar oro och stök, vilket gör det svårt att få studiero, särskilt på eftermiddagar och tidiga kvällar.

Barns och ungdomars beteende på offentliga platser har blivit allt mer oroligt, och detta har också märkts i huvudbiblioteket i Nickby. Regelbundna klagomål har kommit från kunder om ungdomar som stör, och oroliga föräldrar har också hört av sig för att deras barn inte vågar komma till biblioteket för att läsa. Bibliotekspersonalens möjligheter att få ordning på situationen är begränsade och otillräckliga för att hantera en så stor grupp. Efter en lång period av problem har personalens välmående påverkats och det har även funnits viss personalomsättning.

Biblioteket är en allmän plats och enligt lagen måste det vara tillgängligt för alla. Vid övervakning av offentliga platser tillämpas ordningslagen. Bibliotekspersonalen kan inte avlägsna kunder som uppför sig dåligt, utan kan endast be dem att lämna biblioteket. En kund som betar sig störande är välkommen tillbaka när biblioteket öppnar igen, oftast redan nästa dag. I extrema situationer tillkallas polisen.

Enligt lagen om allmänna bibliotek kan en kommun utfärda ett tidsbegränsat biblioteksförbud. Endast en av kommunen utsedd tjänsteman kan utfärda biblioteksförbud. I samband med uppdateringen av Sibbo kommuns förvaltningsstadga 2023 fastställdes att servicechefen för bibliotekstjänsterna har rätt att fatta ett beslut om biblioteksförbud. Den tidigare förvaltningsstadgan nämnde inte biblioteksförbud, och det har inte heller tillämpats i Sibbo. Bibliotekspersonalen kan inte utfärda biblioteksförbud, och ofta är det svårt att identifiera ungdomarna. Kommunens ledningsgrupp har beslutat att övervakningskameror inte kan användas för identifiering på grund av integritetsskyddet.

Lagstiftning om ämnet

Lagen om allmänna bibliotek: Allmänna bibliotek ska vara tillgängliga för alla. Den som använder ett allmänt bibliotek ska uppträda korrekt i biblioteket. På störande av verksamheten vid ett bibliotek och äventyrande av säkerheten tillämpas ordningslagen (612/2003).

Kommunen kan utfärda ett tillfälligt biblioteksförbud om en användare upprepade gånger och påtagligt stör bibliotekets verksamhet eller äventyrar säkerheten eller skadar bibliotekets egendom i strid med § 13. Förbudet kan gälla i högst 30 dagar.

Genomförda åtgärder

Ungdomstjänsterna har erbjudit hjälp i biblioteket. Till exempel under våren 2023 anordnades en popup-ungdomsgård i foajén och kaféutrymmet i Topeliussalen, och en tillfällig säkerhetsvakt anställdes i biblioteket samma år. Dessa åtgärder lugnade dock inte biblioteksmiljön helt, och problemen fortsatte. Att trotsa vakten blev en hedersfråga och att avlägsnas med polisen blev något att beundra. När renoveringen av Topeliussalen blev klar avslutades popup-ungdomsgården, och bibliotekets ungdomsrum togs i bruk igen hösten 2023.

Hösten 2023 anställde biblioteket med hjälp av projektbidrag från regionförvaltningsverket en deltidsungdomsarbetare, justerade arbetsbeskrivningen för en ny bibliotekarie för att fokusera mer på ungdomsarbete, och fick en ungdomsledare från ungdomstjänsterna som helt arbetar på biblioteket. Med hjälp av de tre anställda som fokuserade på ungdomsarbete blev våren 2024 lugnare och mer kontrollerad än året innan.

Genom samarbetet med ungdomstjänsterna har tillräcklig information om de störande individerna och deras vårdnadshavare samlats in för att möjliggöra utfärdandet av biblioteksförbud under våren 2024. Servicechefen för bibliotekstjänsterna utfärdade de första biblioteksförbuden för några ungdomar som upprepade gånger och påtagligt stört verksamheten. Flera personer hördes under processen och tre fick ett tidsbegränsat förbud på 30 dagar. Detta hade stor inverkan på andra ungdomars beteende i biblioteket under våren 2024.

För att stödja personalens arbetsvälmående inleddes ett omfattande samarbete med företagshälsovården våren 2024, och arbetet fortsätter tills välmåendet har återställts till en god nivå.

Planerade åtgärder

Samarbetet mellan biblioteket och ungdomstjänsterna fortsätter, och det tre anställda med fokus på ungdomsarbete fortsätter på biblioteket tills det nya barn- och ungdomscentret öppnar i samma kvarter hösten 2024. Tidsbegränsade biblioteksförbud kommer även fortsättningsvis att utfärdas vid behov enligt den inslagna linjen.

Det nya barn- och ungdomscentret i Wessman-huset erbjuder barn och unga en plats att vistas på. Två nya ungdomsledare kommer att anställas inom ungdomstjänsterna. I den nya lokalen är det möjligt för både yngre och äldre ungdomsgrupper att vistas samtidigt.

Denna förändring är viktig för bibliotekets verksamhet, eftersom många av de ungdomar som vistas i biblioteket bara vill ha en plats att vara på, men deras oroliga beteende stör miljön och förhindrar

koncentration på till exempel studier. Det nya centret gör det möjligt för biblioteket att fokusera på sitt kärnuppdrag och erbjuda utrymme för läsning, studier, möten, fritidsaktiviteter, demokrati och kultur.

Under hösten 2024 och 2025 kommer både bibliotekets och Wessman-husets verksamhet och utrymmen att anpassas för att uppnå målet. Tjänstedesignen för kultur- och fritidstjänsterna i Nickby, i samarbete med barn och ungdomar, blir ett av de bindande målen för 2025, för att säkerställa att förändringen genomförs och att meningsfulla tjänster tillhandahålls för alla barn och ungdomar.